

Спеціалізованій вченій раді Д 26.870.01
у Національній академії статистики,
обліку та аудиту

ВІДГУК

**офиційного опонента на дисертаційну роботу
Федчишині Наталії Михайлівні на тему: «Облік і
бюджетування в управлінні діяльністю підприємства»,
подану на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)**

Актуальність теми дослідження

Управління господарською діяльністю підприємства потребує узгодженого механізму дії його різних елементів. Причому досвід господарювання середини 90-х рр. ХХ ст. – початку 2000-х років показав, що задля досягнення ефективності та рентабельності діяльності, збереження майна підприємства, ключовою функцією управління виступає планування. Відповідно, організаційні механізми, елементи мотивації з наступним обліково-аналітичним забезпеченням усіх процесів зосереджені на досягнення запланованого, а також коригування помилково визначених показників та рівнів у вже сформованих планах. В останні два десятиріччя значна увага приділяється, насамперед, оптимізації ресурсів суб'єктів господарювання, а основним механізмом в цьому виступає бюджетування. Складання бюджетів є основою бухгалтерського обліку та контролю використання усіх засобів, механізмом їх розподілу за відповідними видами діяльності, з оперативним втручанням у порушення на основі виявлених відхилень. При цьому важливим завданням керівного складу підприємств є узгодження організаційних та методичних положень бухгалтерського обліку та контролю із функціонуванням бюджетування. Викладене визначило актуальність дослідження Федчишині Наталії Михайлівні на тему «Облік і бюджетування в управлінні діяльністю підприємства».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри обліку і аудиту Вінницького фінансово-економічного університету за темою "Організація і методика розвитку теорії, методології та практики бухгалтерського обліку і контролю в конкурентному середовищі" (державний реєстраційний номер 0112U002120). У межах зазначененої теми автором розроблено пропозиції щодо удосконалення обліку і процесу бюджетування в системі управління підприємством, в частині, зокрема, облікового забезпечення виконання та контролю бюджетів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані та узагальнені в дисертації, є обґрунтованими, логічними й достовірними. Наукове завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій з удосконалення організаційно-методичних засад бухгалтерського обліку і бюджетування в системі управління діяльністю підприємства, досліджено в межах обраної теми у повній відповідності до поставленої мети.

Логічно та чітко викладені згідно з поставленою в роботі метою завдання обґрунтовані теоретично та вирішенні на високому методологічному й організаційно-методичному рівнях. Автором у повній мірі обґрунтовано теоретичні засади бухгалтерського обліку як механізму управління ресурсами підприємства, окреслено зв'язок бюджетування з розпорядчими документами з бухгалтерського обліку, приділено увагу методиці облікового відображення процесу виконання бюджетів та підготовки відповідної звітності, визначено засади контролю діяльності суб'єкта господарювання на основі розроблених бюджетів.

Аналізований роботі властиві теоретична та практична цінність, що посилені використанням формалізованого підходу в поєднанням з конкретними рекомендаціями щодо взаємозв'язку обліку та бюджетування на рівні

аналітичних розрізів, інтегрування автоматизованих модулів бюджетування та обліку, особливим аспектом стало відображення можливостей використання бюджетів для реалізації внутрішнього контролю. Дисертаційна робота характеризується логічною побудовою, детальними аналітичними викладками, зміст розділів та підрозділів взаємопов'язані між собою.

За підсумками досліджених питань у всіх розділах дисертації наведені обґрунтовані висновки та пропозиції за поставленими завданнями, що відображає ефективність застосування апарату загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Робота завершується загальними висновками та містить сукупність додатків, які розкривають різні аспекти проблемних питань та проміжні результати дослідження, ілюструють пропозиції.

Наукова новизна одержаних результатів

полягає у теоретичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу проблемних організаційно-методичних питань, пов'язаних з удосконаленням бухгалтерського обліку і бюджетування в управлінні підприємством.

Основними елементами наукової новизни слід виділити:

- методичне забезпечення внутрішньогосподарського (управлінського) обліку та внутрішньої бухгалтерської звітності за центрами відповідальності в системі бюджетування витрат підприємства на основі розробки форми бюджету виробництва та звіту про виконання бюджету витрат на підприємствах хлібопекарської галузі, що дозволяє підвищити точність, ступінь деталізації облікової інформації про обсяги понесених витрат та забезпечити контроль за результативністю функціонування центрів відповідальності;
- облікове забезпечення управління виробничими витратами підприємств в умовах бюджетування шляхом побудови моделі облікової політики з урахуванням принципів складання бюджетів та методики генерування інформаційних потоків для управління бюджетами різних рівнів, що сприяє раціоналізації та мінімізації виробничих витрат, створенню доступної, релевантної інформаційної бази в необхідних аналітичних розрізах;

- теоретичне обґрунтування доцільності формування інтегрованої системи бюджетування шляхом побудови релевантного інформаційного забезпечення на основі взаємозв'язків бухгалтерського обліку та бюджетування зі складовими елементами системи управління підприємством (плануванням, контролем та аналізом) для формування якісно нового рівня планування з орієнтацією на стратегію діяльності підприємства, що дозволяє оперативно реагувати на відхилення від стратегічних орієнтирів;
- методичне забезпечення використання облікової інформації для розвитку бюджетування як інструменту планування (планування майбутніх операцій підприємства та створення системи бюджетів) і контролю (спостереження за процесами виконання бюджетів і виявлення відхилень) за центрами відповідальності, що сприяло розвитку методичного забезпечення облікового відображення та внутрішнього управлінського контролю стану виконання бюджетів підприємства та відхилень від планових показників.

Практична цінність проведеного наукового дослідження

Практичне значення результатів дисертації полягає в розробці рекомендацій з удосконалення бухгалтерського обліку та процесу бюджетування в системі управління діяльністю підприємств хлібопекарської галузі. У практичну діяльність суб'єктів господарювання впроваджено такі основні прикладні розробки:

- пропозиції з удосконалення облікової політики в умовах бюджетування виробничих витрат підприємства шляхом включення до складу її елементів принципів складання бюджетів та форму звіту про виконання бюджету витрат на підприємстві (ТОВ “Торговий Дім “Хмельницькхліб”, довідка № 30-12 від 30.12.2015 р.);
- рекомендації з використання на підприємстві запропонованого формату бюджету виробництва із визначеними основними групами показників, що характеризують ефективність бізнес-процесу “Виробництво” (ПАТ “Полонський хлібзавод”, довідка № 121 від 29.12.2015 р.);

– пропозиції з удосконалення навчальних програм та планів для підготовки слухачів з питань бухгалтерського обліку та бюджетування в системі управління підприємством (Комунальний заклад “Центр муніципального управління та розвитку місцевого самоврядування”, довідка № 18 від 20.11.2015 р.).

Пропозиції з удосконалення бухгалтерського обліку і бюджетування в управлінні діяльністю підприємства використано в ході розробки навчальних програм і навчально-методичного забезпечення дисциплін “Бухгалтерський облік”, “Судова експертиза”, “Бюджетна система України”, “Фінанси підприємств” (ТОВ “Бердянський університет менеджменту і бізнесу”, довідка № 01-01/1 від 18.01.2016 р.). Вказане підтверджує практичну цінність положень роботи, можливість їх використання в процесі господарської діяльності.

Ознайомлення зі змістом дисертаций підтверджує досягнення поставленої мети. Цьому сприяло чітке обрання об'єкта дослідження, вивчення великого обсягу бібліографічних джерел, а також обговорення в порядку дискусій обґрунтованих у дисертациї рекомендацій на 5-ти міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. За темою дисертаций 13 наукових праць загальним обсягом 5,69 друк. арк., з них: 1 стаття у науковому виданні, що внесено до міжнародних наукометричних баз даних, 5 наукових статей у фахових виданнях України, 2 статті у зарубіжних виданнях, 5 тез доповідей на конференціях. Зі статей у співавторстві в роботі використано тільки положення, розроблені автором особисто.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Оцінюючи в цілому позитивно дисертаційну роботу, яка є особливим поєднанням інноваційного підходу до удосконалення управління ресурсами підприємства на основі поєднання різних функцій управління, необхідно висловити окремі зауваження, що можуть бути підставою для дискусії під час захисту:

– автором в п. 1.2 здійснена спроба автором відобразити зв'язок бухгалтерського обліку із системою бюджетування. Однак на с. 38 роботи в рис. 1.11 обмежено облік в частині бюджетування лише обліком витрат.

Більш справедливо розширити перелік облікових об'єктів в частині бюджетування, оскільки бюджети формуються не лише за витратами;

– у п. 1.2 на рис. 1.14 також наведено співвідношення внутрішньогосподарського (управлінського) обліку із системою бюджетування, проте, відсутні конкретні об'єкти та елементи методу бухгалтерського обліку в даному процесі, що призводить до невідображення справжньої сутності предмету;

– у першому розділі роботи представлено розгляд сутності ризиків, а також здійснена спроба визначити бюджетування інструментом управління ризиками. Проте на с. 68-70 недостатньо повно обґрунтовано роль бюджетів у запобіганні чи усуненні існуючих ризиків. Одночасно вважаємо за необхідне відмітити, недостатньо глибоке висвітлення значення бухгалтерського обліку в системі бюджетування та його вплив на функціонування вказаної системи;

– при досить вдалому розкритті сутевого впливу, що чинить бюджетування на облікову політику підприємства (рис. 2.6, с. 85-87), постає питання взаємозв'язку принципів бюджетування та облікової політики: що чинить первісний вплив і чи обмежуються бюджети виключно бюджетами витрат, без інших облікових об'єктів;

– позитивно характеризуючи наведені дисертантом результати дослідження в частині автоматизації бюджетування, у параграфі 2.2 і 2.3 хотілося б більш чітко розкрити зв'язку аналітичних розрізів бухгалтерського обліку та бюджетування, напрямів поєднання комп'ютерних програм і комплексів для бухгалтерського обліку та бюджетування;

– слід відзначити, що при розкритті питання бюджетування та системи внутрішнього контролю необхідним було зосередження уваги на тому, яка роль надається бюджетування: інструменту реалізації контролю або його об'єкту;

– у питанні «Бюджетування як складова планування і контролю за центрами відповідальності» (п. 3.2 роботи) процедури і роль бюджетування як засобу підвищення ефективності суб'єкта господарювання були б висвітлені більш вдало та трунтовно за представлення автором інструментів контролю та аналізу в поєднанні з механізмами бюджетування.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Федчишиної Наталії Михайлівни на тему: «Облік і бюджетування в управлінні діяльністю підприємства» є самостійною, завершеною працею, яка містить нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують проблемні питання удосконалення бухгалтерського обліку та бюджетування як засобів підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання.

Автореферат повністю відповідає змісту дисертації. Робота оформленна відповідно до вимог щодо робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Дисертаційна робота виконана на належному науковому рівні, має практичну спрямованість і відповідає вимогам п. 9, 11, 13 Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – Федчишина Наталія Михайлівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент

д.е.н., професор,
професор кафедри обліку і оподаткування
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

Н.А. Остап'юк

Підпис проф. Остап'юка Н.А.

заступець

Г.О.Б.

Голова вченої ради
засудженої
заступець